

ISTORIA CIVILIZATIEI CRESTINE

CALATORIA MISIONARA A SF. AP. ANDREI IN SCITIA MINOR-Despre Scitia Minor sau Scitia Mica (Dobrogea de astazi s-a schis mult si sunt publicate numeroase volume cu inscriptii grecesti si latinesti,ce dateaza inca din secolele anterioare crestinismului,incepand cu sec al 6 lea.In volumul cel mai des citat,Tristia ce cuprinde poeme in care isi deplange soarta ,departe de femeia iubita,ca si in alte poezii,cunoscute sum titlu generic,Ex Ponto.In acest climat conturat de lucrari referitoare la antichitate,se incadreaza d.p.d.v chronologic,dupa anul 50(Sinodul de la Ierusalim).SF Andrei care a poposit pe malurile Dunarii si a fost primit dupa marturia documentelor istorice ale Papei Pius al 2 lea,de catre o multime inflacarate de cuvintele sale.Daici SF Andrei s-a intors in Tracia,Epir si Achaea,oprindu-se la la Patras unde a primit martirul prin crucificare,intins pe o cruce in forma de x,fiind acuzat de erezie,deoarece a refuzat sa nege Sfanta Treime un singur Dumnezeu in 3 ipostaze,Tatal,Fiul,si Sfantul Duh.SF Andrei era fratele lui SF.Petru. SF Andrei a fost mai intai ucenicul SF.Ioan Botezatorul sic el „dintai chemat” la apostolat din cei 12 Apostoli.A ramas prin traditie,puternic ancorat in susfletul poporului roman,fiind prezentat in toponimie,in numele popular al al lunii decembrie Andrea si Undrea,nume explicat prin pomenirea martirului sau in ziua de 30 noiembrie.SF Andrei a continuat sa-si semnaleze prezenta prin interventia directa in momentele cele mai tensionante ale vietii Apostolilor si Sfintilor,momente care in mod normal s-ar fi soldat cu pierderes finite lor fizice,biologice.In numele lui Iisus Hristos SF Andrei a scos demonii din oameni ,vindecarea ologului din nastere ,supravietuirea din naufragiu si cutremur si multe altele.Credinta este lumina care te cuprinde numai atunci cand tu esti pregatit sa o primesti,mai intai sub forma initierii,apoi a faptiei jertfelnice,dupa modelul Luminii ce a primit un trup spre suferinta,ca prin suferinta lui sa putem primi si noi Lumina vietii vesnice,a ceea ce poporul roman a sintetizat in Tinerete fara batranete si viata fara de moarte.In concluzie precizam ca viata crestina romaneasca a fost intotdeauna sub indrumarea Bisericii apostolice precum sic ea greceasca si italiana sunt in acelasi timp mostenitoarele traditiile sinodale sau sobornicesti ,traditie ignorata sau abandonata de Biserica occidentală.

CONCILIUL SAU SINODUL I DE LA IERUSALIM ,ANUL 49-50.Pt a intelege misiunea acestui Sinod, conditiile in care el a fost convocat trebuie sa urmarim cronologic dezvoltarea Bisericii primare.

Prima etapa socrata ca anterioara Sinodului se caracterizeaza prin aceea ca Evanghelia (Vestea cea buna) sa provaduit evreilor din Ierusalim si tuturor celor ce au participat direct la evenimentele petrecute in timpul vietii lui ISUS Hristos in Iudeea si in Palestina , unde se aflau si alti prozeliti ,numiti pagani,in raport cu iudeii ,dar care au primit harul si s-au convertit .In Ierusalim si Antiohia activitatea ,caracterizata prin continuitatea actiunii Duhului Sfant , era deosebit prin pregatirea misionarilor ce asteptau sa strabata intreg imperiul Roman ,incepand cu zonele cele mai apropiate .

Cea de-a doua etapa este cea a dezvoltarii Bisericii primare ,dupa Sinodul de la Ierusalim prin activitatea strict misionara a Apostolilor si a tuturor acelora care erau pregatiti in Ierusalim Pentru a fi provaditorii noii credinte .Cel mai imp punct care a stat in centrul dezbatelii la Primul Sinod din Ierusalim (a 49-50) ,este acela al accesului ,al chemarii si a “altor neamuri ” a “paganelor ” la cunoasterea Evangheliei lui Hristos desi acestia avea un statut net inferior, dpx strict religios decat acela ai iudeilor, recunoscandu-se in acest fel, ca nu numai iudeii ”poporul ales ” este chemat la mantuire, ci toate ”gintile ” sau ”neamurile ” pagane, afirmandu-se astfel caracterul si puterea universală a lucrarii unice a Unusului lui Dumnezeu, ce fiu unic al lui Dumnezeu sacrificat pt mantuirea tuturor oamenilor . Cele doua centre crestine ,Ierusalim si Antiohia ,reprazentate prin Bisericile primare ,se aflau intr-o apriga disputa in ceea ce priveste obligativitatea circumciziei ,cea de-a doua respingand aceasta obligativitate ,resingere in favoarea careia au intervenit cei mai mari si mai cunoscuti misionari ,ca SF Apostol Pavel si colaboratorul sau ,Barnaba iudei de origine ,aratand cu claritate ca circumcizia nu poate fi obligatorie pt crestini ,deoarece ea este un semn al robiei fata de practicele mozaice ,apartinatoare Legii vechi .Sensul robiei este cler redat prin utilizarea termenului sclav, cu referire la Legea veche pe care o mentionau acei crestini iudaizanti care cereau tuturor paganilor convertiti la crestinism sa fie mai intai circumcisii si apoi botezati .Conducerea Bisericii din Antiohia, un nume folosit in Noul Testament pt 2 rase din tari diferite-Antiohia Siriei, capitala provinciei romane,crestinata de cei ce au parasit Ierusalim dupa moartea prin lapidare, a SF Stefan si reprezentata la Sinodul I de delegatia amintita din care facea parte si Tit,eliniul iar cea de-a 2 este Antiohia Pisidei oras din alta provincie romana Galata din Asia Mik, o zona ce face parte astazi din aria geografica a Constantinopolului. Hotarurile Sinodului din Ierusalim vor constitui baza activitatii misionare a Apostolilor ,cuprinzand elementele esentiale necesare provaduirii nii religii ,care nu era si in putea sa fie o ramura reformata a iudaismului ,ci o religie noua ,elibera de practicele mozaice ,o religie in care accentual se muta din exterior in interiorul finite umane .acest lucru este amintit de SF Apostol Pavel .

CONSTANTIN cel MARE si statornicia dogmei crestine-primal imparat roman ,s-a nascut in anul 274 in orasul numit Naissus(azi Nis in Serbia) in Moesia superioara,parte pcomponenta a Romaniei orientale,sub numele Flavius Valerius Constantinus.Fiu a lui Constantinus Chlorus si al Elenei a fost proclamat imparat in anul 306. A purtat numeroase razboiye impotriva francilor si alemanilor,dar cele mai importante victorii au fost cele dobandite impotriva coregentilor sai,Maxentius si Licinius cu care s-a infruntat in mai multe randuri.Ceea ce trebuie subliniat este miracolul prin care a fost intarit in lupta sa contralui Maxentius dar si a lui Licinius.Inainte de batalia finala,impotriva lui Maxentius, in ajunul luptei,ziua,in amiaza mare,pe cer a aparut o cruce luminoasa,deasupra soarelui,cu o inscriptie,cu cuvinte stralucitoare,ce cuprindea indemnul:In hoc signo vinces, ... in acest semn vei invinge.Dupa afirmatiile celor 2 istorici ai crestinismului primar,Eusebiu,devenit episcop de Cesarea in anul 315 si Lactantiu,coregraf crestin,miracolul a continuat,in noaptea aceleiasi zile,cand imparatul L-a vazut,fiind in stare de semiveghe,pe Iisus purtand semnul crucii,pe care-l vazutele in in timpul zilei pe cer,cerandu-i acum,s-a-l aplic pe steagurile de lupta.Alaturi de cruce,s-a aplicat si un alt semn,numit monograma lui Hristos sau hrismonul.ce a fost cusut pe labarum,,standardul roman de razboi”,care va deveni dupa Constantine cel Mare standard imperial.Miracolul trait de imparat este confirmat de inscriptia ce se pastreaza si astazi la Roma,pe arcul de triumf ridicat imediat,chiar in cincestea victoriei si in care este trecuta motivatia triumfului:instinctu divinitatis , „prin inspiratia divina”.In 313,cererea imparatului,cu acordul asociatului sau,Licinius,s-a publicat la Milano un edict tolerant in favoarea crestinilor persecutati,persecutile au continuat insa,deoarece Valeriu Liciniu(308-324)-s-a indepartat de crestinism dovedind,incepand cu anul 316,unul din reprezentantii publici ai paganismului idolatriu in Orient,zona geografica cu multii creștini ai bisericii primare.Constantin cel Mare in 324 a declarat crestinismul religie de stat, ceea ce a insemat inceputul altrei perioade istorice,in care vecchia civilizatie greco-romana se va restructura pe noile temeuri ale religiei crestine.Faptele de mare importanta din punct de vedere religios:-actul de libertate a credintei crestine de la Milan din ianuarie 313,-alegerea noii resedinte imperiale in inima creștinatului rasaritene la care se adauga organizarea primului sinod ecumenic de la Niceea,in anul 325,sinod in care ar loc condamnarea lui Arius si aereziei lui.Aici si acum se stabileste prima forma a Simbolului credintei ,Credeul sau Crezul desavarsit la calcedon in 415.Imparatul intervine direct in ajutorarea bisericilor si a clericilor crestini prin scutirea acestora de obligatii municipale,extreme de costisitoare si de tot felul de dari,de care nu erau scutite templele sapagane.Pe langa toate acestea acorda un ajutor substantal episcopilor,bani luati din visteria statului pentru construirea unor biserici si ajutorarea clericilor,s-a intrebar luptele in arena si folosirea animalelor sper ai sfasias pe cei condamnati,acestia fiind trimisi sa-si spasesca pedeapsa prin munca,in mine.D.p.d.v social are le o schimbare in legislatia care privea familia:-casatoria trebuia facuta dupa normele crestine,-apar legi noi de ingradire a divortului,-pedeapsa adulterului si a violului,-interzicerea abandonarii copiilor sau vinderea lor dar si ajutorarea famililor sarace,a orfanilor si a vadivelor.Din anul 317 moneda batuta cupride hrismonul sau monograma lui Hristos,simbolul crestin care se pastreaza in tot timpul domniei lui.La inceput pe moneda era imprimat si chipul zeului soare,caruia I se alatura numele lui Iisus Hristos.Imparatul supranumit Constantin cel Mare primeste botezul pe patul de suferinta cu putin inainte de sfarsitul sau,care are los pe 22 mai 337,in Nicomidia.Printre pacatele capitalele (ca varasarea de sange) pe care le-a avut pe constiinta,se numara pedepsirea exemplara atuturor acelora care complotau impotriva sa si se faceau vinovati de inalta tradare.Printre acestia se numara si Crispus si cea de-a doua sotie,Fausta,cumnatul sau Licinius si alii.Biserica romano-catolica l-a numit Maximus iar cea ortodoxa l-a trecut pe el si mama sa Elena devotata cauzeu crestine,bun sfesnic,indrumatoare si sprijinitoare a fiului ei Constantin in ierarhia sfintilor. Atat fiul cat si mama,imparatoarea,au avut un rol extraordinar in cristalizarea vietii crestine.Au fost trecuti de Biserica in randul sfintilor,intocmai cu Apostolii,fiind amandoi sarbatori si ale doua Biserici traditionale(orientala si apuseana)la 21 mai.

Cruciada a IV-a(1202-1204) asupra Constantinopolului. Dupa cum se stie, Constantinopolul a fost capitala Imperiului Bizantin din 11 mai 330 d. Hr., cand orasul Bizantium devine Noua Roma,numita Constantinopol, dupa numele fondatorului cetati imperiala, Constantin cel Mare. Dupa supranumele Romei, careia i se supunea si Urbs “oras”, noua capitala devine prin analogie , Polis “oras” iar prin folosirea curenta a expresiei grecesti , στην πόλιν, la oras pronuntat Stinbolin, mica sintagma a devenit numele turcesc al orasului Istanbul,ceata ca a ramas dupa 1453 capitala a Imperiului turcesc. Printre mutarea capitalei Imperiului bizantin la Constantinopol se consinteste diviziunea Imperiului, inceputa de imparatul Diocletian (284-305) si se creeaza in acelasi timp un nou centru de mare cultura si civilizatie care a fost, prin traditie,una dintre cele mai stralucitoare culturi, timp de peste un mileniu. In perioada 1202-1204?De ce papă Inocentiu al III-lea, care avea supranumele de Vicar al lui Hristos, nu a facut nimic spre a impiedica barbaria dezlaunita asupra Constantinopolului. Distrugerile au fost atat de mari, incat au suspendat orice activitate institutională normală,asa incat imparatii alungati s-au retras la Niceea, incercand sa refaca sistemul spre a fi valabil pana la intoarcerea la Constantinopol, care a avut loc abia sub Mihai al VIII-lea,Paleologul (1258-1282). Aceasta recunoaste orasul in 1261 si accepta, in conditiile date ale dezastrului, un conciliu de unire intre greci si latini, doi termeni deja consacrați in nominalizarea celor doua parti ale Imperiului. Conciliul a avut loc la Lyon in mai 1274, sub autoritatea papei Grigorie al X-lea (1271-1276), conciliul la care au participat Toma de Aquino, Albertus Magnus si alti teologi de mare prestigiu ai timpului.Lucrările si punctele de vedere adoptate au fost ratificate atat de imparatul Mihail, cat si de patriarhul Ioan al XI-lea (1275-1282) care i s-a alaturat. Nerespectarea promisiunilor facute la conciliu precum si respingerea ideii de unire cu Biserica latina, promovata de urmasul sau la tron, Andronical II-lea (1282-1328), au facut imposibila

realizarea acestui deziderat care, odata implinit ar fi oprit dezastrul de la 1453. Executia ansamblului este de o mare valoare artistica. Captura de mare pret o constituie o piesa, ceea ce in italiana se cheama Pala d'oro, in traducere Icoana de Aur, o piesa dreptunghiulara de 3,5 m lungime/1,40m latine, in intregime din aur, in care sunt incrustate mii de pietre scumpe, o piesa ce a fost, judecand si dupa modelul de aranjare a icoanelor incluse, punctul central al catapetesmei din Catedrala SF Sofia. Nu putem incheia acest capitol dureros al cruciadelor, fara a aminti, in cateva cuvinte, luminozitatea si puritatea cruciadei copiilor care a avut o dimensiune eshatologica, termen deviat din greceasca *εοχότος*(eshatos)"sfarsit" adica o limita manuioare. Aceasta miscare spontana a celor "curati cu inima" sau"saraci cu duhul" neververtiti, ci ancorati in calea, adevarul si viata lui Hristos, ramane un simbol al autenticitatii sentimentalului religios, al sacrificiului pe care acest sentiment il impune. Jertfa vietii lor prin care il primesc pe Hristos cel viu, adik viata vescica, paradoxal, chiar in acest sfarsit tragic, martiric, asumat prin dragoste si inocenta, este sfarsitul comun sau specific tuturor sfintilor si este direct legata de Jertfa pe cruce a Mantuitorului.

Cruciada asupra Constantinopolului, sfarsitul Imperiului Bizantin si al unitatii crestine... Intentiile vadit unioniste ale imparatilor bizantini au fost materializate in conciliile din Occident in centre ca: Viena 1311, Nasel, sub papa Eugen al IV-lea (1431-1447), Ferrara, 1438 si Florenta 1439, conciliu la care au luat parte, cu intenitia sinceraa restabilirii unitatii. La conciliul florenta s-a semnat si un tratat, acceptat si de Biserica armenieni, coptilor si a etiopianilor, deoarece unirea era acum un deziderant al tuturor acestora care simteau tot mai aproape ementintarea musulmana si unirea reprezinta unica solutie. Aceasta era singura cale posibila ce se poate concretiza, in timp scurt, intr-o cruciada formata din latini si bizantini, in cele din urma din crestinii uniti impotriva sarazinilor care castigau tot mai mult teren. Multi dintre ortodocsi, dupa cele intamplate la Constantinopol in 1204, nu mai aveau incredere in Biserica, in calitatea ei de institutie si,in aceasta perspectiva de dureroasa amintire, nu doreau unirea. Prima reactie este miscarea eretica, manicheista, numita bogomilism, dupa numele Bogomil Ieremia, o eretie aparuta in Bulgaria, dar care a castigat teren in Constantinopol si de aici, in toata zona Balcanilor. Reactile de protest, generate de inegalitati si abuzuri se imultesca si se dezvolta in timp, asa incat ele sunt intalnite si in mediul universitar care devine promotorul noilor idei antireligioase. Astfel intalnim o reactie de revoltla Oxford, unde si naste o miscare de protest impotriva ierarhiei bisericesti, aceasta miscare mai este intalnita si in Boemia. Monarhul din ordin Sf Augustin, Martin Luther(1483-1546) profesor de teologie la Universitatea din Witenberg, cel care isi formeaza intentiile de reviziune a vietii Bisericii si a slujitorilor ei, intr-o lista ce cuprindea 95 de puncte, pe care a afisat-o pe portalul catedralei din oras. Discipoli ai protestantismului, moderat la inceput se numara si francezul Jean Calvin (1509-1564), stapanilor ai genevei, incepand cu anul 1541 si initatorul unui protestantism mult mai rigid decat cel lutheran si prin aceasta rigiditate dogmatica,mul mai severa in eliminarii de fond,nelasand nici o perspectiva de manturie. Lucrarea de baza a lui Calvin nu se refera la institutia Bisericii, ci la religie, asa cum reiese din titlul lucrarii, Institutia religiei crestine, aparuta in 1536, in care ideea de baza este aceea a suveranitatii lui Dumnezeu singurul stapan al salvarii omului prin pedepsite. Secularizarea manastirilor este primita cu mare bucurie de cetele cavalerilor inarmati si de cea a tanarilor, incitata la revolta de catre protestantii radicali,ceea ce va da nastere la razboiul de lunga durata de Luther dar reprimat cu salbatocinu in anul 1525. Ordinul este Societatea lui Iisus, dondata de Ignatius de Loyola(1491-1556) la Roma, societate cu principii morale noi, care serveau Bisericii traditionale, si prin aceasta papalitati. Ignatius de Loyola s-a nascut intr-o familie nobila in castelul din Loyola, Spania fiind un cavalier, un ostean ce are o experienta nefericita, in urma unui accident care il va obliga la nemiscare si la adanca cugetare, gasind acum in imobilitatea la care a fost supus, bucuria lecturii. Prin cunoasterea adevarului ultim,eschatologic, paraseste armata si dupa experienta unui pelerinaj la Ierusalim in 1523, studiaza teologia la Paris si Salamanca. Papa Paul al III-lea este cel care in anul 1540 aproba statutul acestui ordin, al carui superior se numeste Praepositus generalis, cu sediul la Roma. Cu privirein numele Iisus, la grafia lui deosebita in Biserica rasariteana si apuseana, trebuie facuta o precizare. Cei 2 i, din forma romaneasca, provine din numele grecesc, Ἰησοῦς, in pronuntarea si redarea greceasca) si Iesus in redarea si pronuntarea latina. Doctrina isi trage numele de la intemeietor ei, olandezul Corneliu Jansen sau Jansenius, nascut in 1585, profesor de studii biblice, devenit episcop de Ypres, in 1635. La baza acestei noi tendinte teologice sta lucrarea fundamentala a lui Jansen, Opus Augustinus, aparut in 1640, scris dupa opera Fericitului Augustin,intelese si interpretat cu eroi in ceea ce priveste acuratetea notiunilor teologice de tipul:gravitatie divina,liberul arbitru si predestinatia, notiuni tratate in asa fel incat papa Inocentiu al X-lea la comandat pe autor, in 1653 ca eretic. Mondializarea foloseste sentimental religios, convertibil la "New Age", curent religios difuz si multiform, creat in America spre sfarsitul anului 1970, ecletie si fara substanta, spre a dislocu traditii si cultura, socrata o piedica importanta in realizarea acestui deziderat al guvernarii unice,prin suprematie politica si economica.

Arta cuvantului in literatura eclesiastica.Inainte de a incerca o sistematizare a creatiei literare propriu-zise, este bine sa definim in cateva faze intreaga miscare culturala si stiintifica, nascuta din dezvoltarea invatamantului universitar,universitatile fiind spatiile in care s-au cristalizat ideile ce au dus la inchegarea domeniilor stiintifice. Aceasta caracterizare este cu atat mai necesara cu cat vom vedea ca intreaga structura ideatica a omului feudal este una de exceptie si ea se reflecta in toata creatia, indiferent de natura mijloacelor de expresie. Pt crestinul care traiuia cu toata fiinta lui aceasta experienta religioasa, nu numai natura si Sf Scriptura erau temple in care Cuvantul lui Dumnezeu se facea auzit, ci si omul care dobandise, prin har, o conditie noua, spusa de Sf Apostol Pavel. Ce se intampina cu acest templu interior al nostru in istorie?Prinii care l-au descoperit au fost filozofii care au si incercat sa-i adauge, prin date noi ale culturii,stiintei, filozofiei si literelor, ale dimensiunii interpretative asa incat teologia primara,bazata numai pe datele Scripturii, devine in Occident o "scolastica" astfel spus o stiinta in timp ce in Oriental crestina va ramane, prin contributia Sfintilor Parinti"mistica" adit rugaciune taina, omul simtind in fiecare clipa legatura sa cu D-zeu. Dar o data cu aceasta cautare, se instaleaza si un spirit de agresivitate, rezultata din "autonomia asumata", in dorinta de a-si impune noile puncte de vedere, asa incat unul dintre rectori, numit in terminologia epocii cancelar al Universitatii din Paris, din a doua jumataate a sec al XIII-lea, asemenea disputele inversunate ale profesorilor cu o lupta apriga intre cocosi. Violenta verbală se va impune si va caracteriza numai dispute, ci chiar poezia "studentilor vagabonzi", poezia protestatară a nesupusilor, instigatori la revolta si anarhie, o poezie a virulentei verbale, indreptata in mod special impotriva ierarhiei eccliezelice care era in acelasi timp o ierarhie universitara.

INCEPUTURILE CULTURII BIZANTINE-elementele specifice care au determinat noua cultura,numita bizantina:-structura romana a statului,cultura greaca sau elenismul, credinta crestina.Un mare bizantinolog GEORGES OSTROGORSKY, a carui Istorie a statului bizantin a cunoscut numeroase editii in limbile franceza si germana,a definit acest fenomen istoric esential si unic pentru perioada pe care o avem in vedere,prin intalnirea celor trei elemente deosebite:structura romana a statului,cultura greaca si credinta crestina...numai sinteza culturii eleniste si a religiei crestine cu forma romana a statului a facut posibila constituirea acestui fenomen istoric pe care il numim Imperiul Bizantin.

Pozitia Bisericii in stat

Dupa cum se stie, in lumea medievala, indifferent de natura cultului practicat, institutiile civile si religioase sunt ingeminate in asemenea mod incat, practice, nu se poate admite functionarea unora fara prezenta celoralte.

In Bizant, imparatul sau bazileul era socotit alesul lui Dumnezeu.Imparatul protejeaza Biserica si se supune legii divine, devenita una pt toti, fiind in acelasi timp responsabil inaintea lui Dumnezeu de felul in care biserica isi poate exercita misiunea incredintata ei de Arhitectul suprem, Iisus Hristos, o dogma evanghelica conforma cu invatatura patristica, ramasa lege de baza in ortodoxie. Arhieul prim al Bisericii de pe pamant, ca si al celei din ceruri, este unul singur, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu si Fiul Omului, prin intruparea si Nasterea Sa in cetatea Bethleemului.In privinta caracterului Bisericii Bizantine, a rolului ei, din scrierile Sf. Grigorie de Nazianz si a altor Sf. Parinti, defineste relatia Bisericii cu statul, pe baza carora specialistii au tras unele concluzii: *Biserica si Imperiul formau un singur organism, dirijat de imparat si patriarch, unul dominind peste trupuri (fiinta fizica), altul asupra sufletelor (fiinta metafizica)*, adica puterea mundana, temporala si puterea spirituala, atemporală.

Imperiu era vazut ca un *corps mystic*, o unitate, in vederea triumfului adevarului asupra erorii, prin ascultarea Cuvantului lui Iisus Hristos. Puterea imparatului era consintita prin sinoade. In cazul crizei iconoclaste, cand Constantiin al V-lea a publicat o carte impotriva cultului icoanelor, in urma careia multi preoti si calugari, chiar patriarhi, care nu au cedat sub presiunea decretelor imperiale, au suferit confiscarea bunurilor, inchisoare si chiar martiriu. Din nefericire, pana in ultimii ani ai existentei Imperiului, Biserica a fost supusa autoritatii statului, adica bazileului, acesta avand ultimul cuvant in controversele teologice.

Ceea ce nu se stie, astazi, si a constituit, in mare parte, una din cauzele prabusirii Bizantului a fost raspunsul negativ, formulat atat de cler cat si de credinciosii care umpleau Biserica *Sfantă Sofia*, un refuz total, urmat si de parasiere Bisericii, in momentul in care ultimul bazileu a proclamat, intr-un cadru solemn, sfarsitul schismei si unirea celor doua Biserici, nu fara conditi. Acest mod de actiune a facut ca sa se adevereasca una din previziunile sau premonitiile imparatului Alexis Comneanul (1081-1118), in motivatia pe care a facut-o cu privire la starea societatii, la necesitatea revigoririi morale a tuturor slujitorilor Bisericii, laici sau ecclasiastici, solicitare ce a fost publicata intr-un regulament din anul 1107: *Le peril de l'Eglise a touché mon Coeur, car voici que les âmes des orthodoxies sont en danger...Le corps ecclésiastique decline chaque jour et la colère de Dieu est provoquée*, " pericolul care ameninta Biserica mi-a atins inima, caci iata ca sufletele ortodecsilor sunt si ele amenintate. Corpul ecclasiastic decade in fiecare zi si mania Domnului e provocata". In Bethleem, in Biserica Nasterii Mantuitorului, deasupra pietrei care marcheaza locul subteran in staul, se afla o stea imensa din aur si argint, donatie a domitorului Serban Cantacuzino, editorul traducerii *Biblei* ce-I poarta numele, cunoscuta si sub titulatura, *Biblia de la Bucuresti*, 1688. La Sf. Mormant, in Biserica mare, numita Catholicon (dupa numele Catholicus al inaltului ierarh ce are voie sa slujeasca in aceasta biserică) se afla doua candelabrele mense, daruite de regale Mihai, si lista poate continua cu numeroasele tiparituri ale Evangelheliilor, ferecate in aur si argint, a odorelor de cult, confectionate din metale pretioase si daruite de pelerinii romani.

In concluzie, se poate spune ca din punct de vedere juridic, Biserica era in Bizant intr-o deplina suprematie, ceea ce se-a numit *teocratie*, stare de gratis in care imparatul avea un rol preponderant, dar si exclusiv.

LEGISLATIA,factor important al civilizatiei crestine-In linii mari se pot contura trasaturile specifice ale institutiilor bizantine chiar numai printre subliniere ce are in vedere dreptul in perioada constituirii statului crestin.Se afirma ca nu exista nici o ruptura de-a lungul secolelor in ceea ce priveste institutia de baza a dreptului,aceasta ca si restul institutiilor derivand direct din Roma antica printre dezvoltare continua si o adaptare progresiva la noile circumstante,dar ramanand pana astazi,su tutela dreptului roman.Sub directa inraurare a crestinismului se creaza institutii noi de asistenta publica.Institutiile statului bizantin vor servi ca model tututor statelor crestine din Orient.Calitatea noilor legi s-a verificat in timp,fundamentalul lor fiind roman,asa cum o reflecta lucrările secolului de aur,dominat de Justinian.Caracterizarile facute de specialistii acestor lucrari cuprind epitet elogioase ca „imortalul”,Corpus Juris Civilis,o lucrare deosebit de utila alcătuita din patru parti:-Digesta sau Padectae,adica Culegere alcătuita din mai multe carti,capitole sau paragrafe,extrase din operele celor mai importanți jurisulci romani.-Institutiones;-Codex;-Novellae.Titlul ultimie parti s-a pastrat pana astazi.Spiritul stiintelor juridice este monostenit de la Roma antica,prin institutiile isi va determina organizarea pe parohii juridice solide ale Bizantului unde imparatul este autonom si judecatorul suprem,cu rolul important de a judeca.Conform doctrinei romane asimilata de Imperiu,orice magistrat poate exercita o functie judecatoresca in cadrul unei curti teritoriale,in care se judecau toate problemele litigioase,de la litigiile de ordin administrative pana la cele de ordin penal.Spre secolul al 9 lea are loc precizarea statutului juridic al themelor,definitie initial ca simple,,corpuri de armata”,cantonate pe un teritoriu in scopul apararii.Acum ele sunt unitati teritoriale cu sedi militari,numiti strategi,ce au toata puterea civica si militara,avand la dispozitie Basilicale,adica un compendium de legi care reproduc articolele aparute in sec 6,in Culegera si Codicele lui Justinian.Conducatorul acestor theme se vor numi duci,iar in provinciile cucerite si organizate de slavi,care functionau dupa modelul bizantin,acestia se numeau voievozi;teritoriile lor ,ducatele,se vor numi voievodate.O alta modalitate,facuta sub influenta crestinismului,a prezentei Bisericii in activitatea statului,este aceea a codului penal,in care apar penitentele canonice,noi forme de penalitati,mult mai umane in stabilirea modalitatii de aplicare a pedepselor,eu scopul de a da celor ce au greșit posibilitatea de a se reduceti,recuperarea moral.Subliniat faptul ca in istoria penalitatii se disting doua etape,-cea cuprinsa intre sec 5 si 7 a transformarii legislatiei romane intr-o legislatie mult mai umana,promovata de crestinism.Sa nu uitam ca sunt indepartate torturile infioratoare,suferite de martiri in cadrul legislatiei romane din intreg imperiul Roman.Daca,dupa torturile care erau supusi,crestinii nu-si retrageau afirmatice,ci declarau cu curaj si motivu cu argumente teologice alegerea lor,erau trecuti prin ascutisul sabiei.-A doua etapa din sec 8 lea,datorita confruntarii cu noi aspecte,mult mai dificile,ce scapau de sub controlul oferit de formele existente,introduc penalitati noi,pedepsele corporale si multilarea,pedepse care initial erau destinate numai criminalilor care nu trebuia sa fie supusi pedepsei capitale.O forma de colaborare a Bisericii cu statul este evidenta mai ales in procedura exilului,zis monahal,cand penitentul era inchis pe viata pe langa o manastire sau biserica,dupa ce l se confiscau toate bunurile.Istoria cunoaste aceasta forma de exil pana tarziu,in sec al 18 lea,cand persoanele indezirabile,chiar fara o dovada a unui motiv intemeiat ,deci cercetat,erau isolate intr-o manastire,unde ramaneau pana la sfarsitul vietii lor,daca nu intervenea o schimbare a autoritatii juridice.

PROFETII VECHIULUI TESTAMENT si viziunea lor despre Mesia.Vechiul testament sau Legea veche pe care a primit-o Moise pentru poporul evreu este alcătuita dintr-o serie de carti – 39.Ceea interesanta in cel mai inalt grad istoria culturii crestine este modul in care a fost revelata apariția lui Iisus Hristos, ca fiu al acestui popor ales de D-zeu, revelatie pe care au avut-o numerosi profeti ai Vechiului Testament, unii dintre ei fiind amintiti chiar de Mantuitorul atunci cand facea referinta ca El a venit sau strice Legea sau Testamentul lui Moise, ci s-amplinieasca, in sensul desavarsirii lui. Decei Mesia sau Hristosul,Unsul lui D-zeu, anuntat cu mult inainte de intruparea Sa. Cea mai importanta ci cunoscuta cu continut messianic, avand 66 de capitole , este carte ace poarta numele profetului Isaia, un profet care dupa traditia iudaica, ar fi trait in timpul regelui Manase, un rege idolatru e car fi ordonat ucidera acestului profet; fapta sa petrecut in mod real, caci profetul Isaia are un profet martir, fiind ucis prin taierea trupului cu fierastrau in anul 690 i.Hr.Simeon este primul a pronire cereasca, primul pamantean care a recunoscut dumnezeirea lui Iisus Hristos. Batranul Simeon, cel care a trait aceasta revelatie, ramane pentru crestinism semnul, primu om care marturiseste despre Hristos ca lumina descoperita oamenilor prin Logosul intrupat. Un alt profet, Mehaia, mentionat I istoria iudaicaintre anii 730 si 783 i.Hr. aminteste despre nasterea lui Mesia in cetatea Bethleemului. Alt profet important care a avut viziunea lui Mesia, chiar cu folosirea metaferei “pastor bun” a fost Zaharia, cel despre care Iisus a afirmat ca a fost ucis “intre templu si altar, in timpul regelui Ioas” 839-792.

Relatia cultura si civilizatiei. Valoarea reala a culturii se defineste in relatia ei cu civilizatia, in ceea ce priveste referinta terminologica, adesea se confrunta, desi ele sunt separate in esenta lor. Diferentierea poate fi stabilita pornindu-se de la impulsul primar al creatiei.Civilizatia isi are impulsul primar in memoria paradisului terestru, in timp ce cultura isi are impulsul primar in aspiratia catre paradisul cereesc(346-358). Nu este greu de remarcat faptul k civilizatia, termenul sub care se ascund toate realizarile de ordin tehnic, ce au ca scop bunastarea si comoditatea,traul lipsit de griji si din ce in ce mai confortabil, raspunde unei dorinte de a infiaptui, instinctiv sau constient, paradisul terestru.Din aceasta alaturare a scopurilor si usor de remarcat diferența intre cele 2 concepte, si anume:a)substanta culturii o formeaza spiritual, necesitatii lui; b)substanta civilizatiei o formeaza materia; dominant,in cel de-al 2-lea concept, este biological sau satisfacerea cerintelor, dar si placerilor. Viata inseamna spirit,acesta este cel care intruchiparea fermentul activ al creatiei, in timp ce materia este pasivul,adesea inertia.De aceea,atunci cand civilizatia se desparte de cultura spirituala,apare decadenta, stagnarea si chiar moartea culturii,ceea ce face ca societatea sa se autodistruga.Cele doua componente ale istoriei,culturii si civilizatiei, trebuie sa se afle in permanenta intr-o interacciune, intr-o legatura organica,similara cu cea dintre susflet,spirit si trup,sa se conditioneze reciproc. Civilizatia are nevoie, mai ales la nivelul individului,de cultura.Omul civilizat, cu adevarat , este acela care este educat, omul cult, cu stapanire de sine si comportament nobil,o nobilte dobandita prin cultura,nu numai prin simpla descendenta de familie.Carteau Cumincatorul exprima in cel mai inalt grad preocuparea pt desavarsire, pt innobilarea sufletului, de aici grija pe care trebuie sa o aiba crestinul,pregatirea sa speciala, atunci cand indraznesti sa se apropie de Sfintele Taine spre a se impartsa cu Hristos. Scopul culturii este in primul rand de a deschide calea spre desavarsire.Astazi,observam acest esfert spre schimbare la persoanele religioase care au ajuns la o noua stare darul lui Dumnezeu, dar si prin staruintele proprii de cunoastere, de autodesavarsire. Cum civilizatia este legata de temporal, adik de timpul istoric,de satisfacerea, adesea, a altor deziderate decat a celor crestine, nu credem k putem vb de o civilizatie supusa in totalitate crestinismului;sintagma civilizatie crestina este o componenta a culturii crestine,intotdeauna prezentă prin ceea ce ea are mai reprezentativ, de la arta constructiilor paleocrestine, la alta colorilor si a sunetelor, la statul de drept, la comportamentul civilizat de respect al valorilor,manifestata pana in zilele noastre:a)Astazi ceva se schimba in raporturile tensoinante, existente ink de la origini intre Dumnezeu si Stiinta. La inceputul celui de-al treilea mileniului se schiteaza un fel de concordanta, interacciune intre Credinta si Ratiune; b)Dumnezeu este o problema foarte serioasa ce nu trebuie sa fie lasata numai in seama religiosilor iar restul este atat de complex si multiform incat nu poate fi lasat numai pe seama oamenilor de stiinta.Referindu-se la cultura autentica,izvorata din directie si la tragedia ignorarii acestei traditii, omul de stiinta austriac Konrad Lorenz, premiat cu premiul Nobel pt medicina si filozofie in 1973. Folosirea libertatii, data omului in chip natural, in scop creator, nu distructiv, deziderat ce se realizeaza prin permanenta coonstientizare a rolului sau.A crea inseamna in acelasi timp a transcende, a trece dincolo de lucru fat de care iti demonstreaza existenta creatoare adik propria-ti cultura. Astfel spus este un mod de a fi iluminat, avand in vedere mobilitatea de cunoastere, prin ceea ce poate fi numit “teoria reflectarii” in creatie. A coonstientiza este o forma verbala de la termenul cunostinta, al carui prim sens este acela de “percepere, cunoastere, mai mult sau mai putin clara, pe care o poate avea fiecare despre existenta sa si despre cea a lumii exterioare”, o notiune ce ne dezvaluie raportul dintre proprietatea fizica si mediul in care ea se dezvolta, interacciunea ce se stabileste intre cele 2 parti. In greaca γερουπη(lerugio) este cunoscut cu sensul de a functiona. Aceasta functionare in cadrul Bisericii inseamna un schimb, o interacciune ce se stabileste intre cei prezenti la actul sacrificiului, in Biserica, in momentul suprem al serviciului divin, si harul Duhului Sfant, prin energiile Sale necreare care se propagă in ceea ce este asemenea,adik in sufletul omului. Regretatul ieromonah, Arsenie Boca al carui trup, mult chinuit in viata de catre dusmanii credinței se odihnește la Manastirea Prislop, a sintezit aceasta imensa valoare a Sf Liturghii. Rolul Bisericii este acel punct de vedere al carei credinte si aplicarii ei in vata practica imens, dandu-i posibilitatea crestinului sa dobandeasca adevarata libertate care se va oglindi nemijlocit in faptele sale. Pe plan spiritual teologic, rolul Sf Liturghii este pus in valoare in mod magistral de parintele profesor Dumitru Stanilaie cel care a subliniat toate aspectele inalte. La aceiasi inalta cugetare spre Sf Liturghie se ridică si Sf Ioan din Kronstadt(1829-1908) ca preot de mir, cu calitati umane si de slujire preoteasca primite prin harul Duhului Sfant, va impartasi inalta invatatura si prin scrierile numeroaseor cugetari mistice, pe care le gasim in unele din cartile sale, aparute si la noi. Prin regasirea locului si rolului sau in Univers, prin sfintire sau indumnezeire “Θεοσις”, omul va devini cu adevarat stapanul creatiilor sale si bucuria va fi mare, caci se va pune in lumina prin aceasta relatie dintre esenta divina si energiile prin care Dumnezeu “se comunica si se reveleaza”. Aceasta minunata ordine a firii a fost inlocuita dupa revolutia franceza cu semeata si falsa autonomie a omului,cand el a devenit “masura tuturor locurilor”, o forma de definire si exprimare antecrestina, prelata de la Protagoras, unul din renumitii sofisi greci, contemporan cu Socrate. Protagoras a trait intre anii 490 si 415 i.Hr. Si a extins in filozofia doctrinei lui Heraclit, potrivit careia in trecere, mai exact,urgere si miscare omul este singura masura a lucrurilor.Atdazi mai mult ca oricand este necesara o decantare a istoriei civilizatiei si a culturii, o decantare de laboratori prin care sa se elimina reziduurile,intelese in totalitatea lor ca o lava ce a cooperat lumina adevarata si a generat dezordine si moarte,prin schimbarea functiilor intre Creator si creatura,creatura luand locul Creatorului.

Relatia cultura si civilizatieiCele doua componente ale istoriei, cultura si civilizatia, trebuie sa se afle in permanenta intr-o interacciune, intr-o legatura organica similara cu cea dintre susflet, spirit si trup, sa se conditioneze reciproc. Civilizatia are nevoie, mai ales la nivelul individului, de cultura. Omul civilizat, cu adevarat , este acela care este educat, omul cult, cu stapanire de sine si comportament nobil, o nobilte dobandita prin cultura,nu numai prin simpla descendenta de familie, numita in gener, cu sang nobil.Scopul culturii este in primul rand de a deschide calea spre desavarsire. Cum civilizatia este legata de temporal, adica de timpul istoric, de satisfacerea, adesea, a altor deziderate decat a celor crestine, nu credem ca putem vorbi de o civilizatie supusa in totalitate crestinismului;sintagma “civilizatie crestina” este o componenta a “culturii crestine”, intotdeauna prezentă prin ceea ce are mai reprezentativ, de la arta constructiilor paleocrestine, la arta colorilor si a sunetelor, la statul de drept, la comportamentul civilizat de respect al valorilor, manifestat pana in zilele noastre.

Dragostea Lui D-zeu Tatul, prin D-zeu Fiul, dragostea ce se revarsă asupra tuturor, dar mai cu seama asupra acelor ce se afla in pramanenta legatura de constiinta cu Creatorul, prin subordonarea intregii lor vietii, vietii religioase autentice, nu formale. Aceasta viata religioasa este cea care a innobilat o parte dintre oameni, pret de doua milenii, acea parte care a creat cele mai semnificative opera ce dainuiesc si innobileaza, la randul lor, generatiile de suflete ce poarta in ele scanteia divinitatii. Crestinismul authentic simtit si trait la inaltimile

intregii societati, poate fi numit crezul ordinei, cultul ordinei si morala ordinei in lume, armonia cosmosului, intes ca totalitate a elementelor vietii.Konrad Lornez aminteste ca ignorarea culturii religioase si supraaprecierea stientei ca factor de incubitatire a omului in mod arbitrat prin interventia asupra genomului uman, constituie una dintre cele mai gravi abateri la etica si cu urmari imprevizibile. Folosirea libertatii, data omului in chip natural, in scop creator, nu distructiv, deziderat ce se realizeaza prin permanenta constientizare a rolului sau. A crea inseamna in acelasi timp a transcede dincolo de lucrul fata de care iti demonstrezi existenta creatoare, adica propria-ti cultura.A constientiza este o forma verbală de la termenul constiinta, un termen ce provine din termenul latin “conscientia”, al carui prim sens este acela de percepere, cunostere, mai mult sau mai putin clara, pe care o poate avea fiecare despre existenta sa si despre cea a lumii exterioare, o notiune ce ne dezvaluie raportul dintre propria fiinta si mediul in care ea se dezvolta, interactiunea ce se stabileste intre cele doua parti. Liturgie este cunoscut cu sensul “a functiona”. Aceasta functionare in cadrul Bisericii inseamna un schimb, o interactiune ce se stabileste intre cei prezenti la actual sacrificiului, in Biserica, in momentul suprem al serviciului divin, si harul Duhului Sfant, necreata care se propaga in ceea ce este asemenea, adica in sufletul omului. Fara sa isi dea seama, fara sa fie constient de acest lucru, intr-o participare constiincioasa, omul se sfinteste si toate actele lui, vorbele, faptele se schimba, Iisus fiind Acela ce-l coordoneaza actiunile, dandu-l putere sa iubeasca si a depasesc multe din neajunsurile cu care se confrunta. Rolul Bisericii este din acest punct de vedere – al tariei credinteii si apicarii ei in viata practica – imens, dandu-l posibilitatea crestinului sa dobandeasca adevarata libertate care se va oglindii nemijlocit in faptele sale. Sfantul Ioan din Kronstadt (1829-1908) ca preot de mir cu calitati umane si de slujire preoteasca primele prin harul Duhului Sfant, va impartasi inalta invatatura si prin scrierea numeroaselor cugetari mistice, pe care le gasim in una dintre cartile sale aparute si la noi. O formula a smereniei ce a caracterizat Bizantul, fiind folosita de imparati si, prin ei, de toti ceilalii inalti functionari care mai intao erau serbi sau, cu termenul slav, robi ai Lui D-zeu si apoi, prin mila Lui, mari demnitari.Astazi mai mult ca oricand, este necesara o decanare a istoriei civilizatiei si a culturii, o decantare de laborator prin care sa se eliminate rezidurile, intelese in totalitatea lor ca o lava ce a acoperit lumina adevarata si a generat dezordine si moarte, prin schimbarea functiilor intre Creator si creatura, creatura luand locul Creatorului.

RELATIILE DINTRE VECIUL SI NOUL TESTAMENT. Daca unii exageri socotesc Vechiul Testament, deci prima parte a Cartii cartilor, biblia –drept un document istoric al poporului evreu, o pura epoca literara care are ca subiect desfasurarea evenimentelor istorice, credinta religioasa si organizarea social-politica a poporului iudeu, unii dintre cei mai de seamă reprezentanti ai credinteii iudaice, Saul, eruditul, devenit Paul. Pe langa istorie, Vechiul Testament este prevestirea ceea ce se va implementa in Noul Testament. Testamentele, vechi si nou, sunt parti integrate ale aceliasi scip divin, salvarea, mantuirea omenirii, inceputa in cadrul Primei legi, din prezenta permanenta a ideii mesianice prin pastrarea credinteii adevarate monoteismul si pregatirea prin profeti a cunoasterii celui ce va veni, Mesia izbavitorul.Cel ce face legatura intre cele doua testamente este Sf. Ioan Botezatorul, acela care inainte de Iisus cere intoarcere la adevarata credinta, la respectarea legii morale introducand aceea si permanenta rugaciunii, chemand la pocainta, adica la introvertire, metanuia. Acest mare proroc, ultimul din feligrorocilor lui Israel nu figureaza in vechiul testament dar este menit sa il boteze pe Iisus hristos in apa Iordanului.

RELIGIILE MONOTEISTE – inainte si dupa Hristos. POLITEISMUL, credinta in mai multi dumenezi.ATEISMUL, negarea existentei lui D-zeu.O alta forma a manifestarii credinteii este panteismul, curentul filosofic care nu adminte un D-zeu personal, autor al cratiei universului, confruntandu-l cu acest univers.Termenul vine din cv grecesc format din cele 2 elemente “pretutindeni”, “peste tot” +Theis, adik “Dumnezeu peste tot” creatia din sine este Dumnezeu, fara a vedea fiinta suprema si absoluta perfecta, cauza primara a acestei creatii universale. Dupa clasificarea general acceptata, singura religie monoteista inainte de Crestinism este Iudaismul, din care s-a dezvoltat prin Iisus Hristos, crestinismul si prin influenta acestuia din argumentatiile in jurul lui Unu si a celorlate decaz Unu, dialog cere se incheie cu ideea ca Unul, adica idea suprema, Creatorul nu este, atunci niciu nu este. Necesitatea initierii pentru a fi partea la ceea ce s-a numit mai tarziu mistica, adica partea ascunsa a lucrurilor, este pusa in lumina lui Platon, care crede ca prin realizarea tutror actiunilor in deplina conformitate cu ratia si ideile divine se nasc virtutea, manifestata prin prudenta, curaj, sau constata, moderatie si justitie. Esentia pentru Crestinism este faptul ca aceasta damnatiunime omul se ridică prin Fiul lui D-zeu, numit si nou Adam, intemeietorul neamului crestinest al omului ce se poate intoarce inapoi prin Lege, instituita de El, Noul Testament sau Vesta cea Buna, Evangelhelia.Iudaismul ”termen generic care se refera numai la religia Israelului, ci la toate martururile culturii si istoriei Evreiesti”.Islamismul conservator a aparut initial in Europa, Germania la sfarsitul sec. al XVIII-lea si inceputul sec. al XIX-lea. A emigrat si in America. Iudaismul conservator accepta autoritatea revelata a Bibliei, a Talmudului (rabinic) si a comentatorilor de mai tarziu, practicantii respecta restrictiile alimentare, sarbatorile si Sabatul. In America iudaismul conservator extins in cursul ultimelor decenii ale sec. XX, mai era numit si iudaismul istoric.Iudaismul Orthodox nu are nimic cu ortodoxismul crestin. Termenul orthodox, din sintagma analizata, este adesea asociat cu fundamentalismul, in sens peiorativ, atat pentru iudaismul cat si pentru crestinism, de aceea trebuie intelese exact in semnificatia sa primara. Iudaismul orthodox se defineste prin acceptarea integrala a legii evreiesti care cuprinde Panatarebul. Iudaismul reformat este rezultatul unei miscari initiate in sec. al XIX-lea cu scopul de a modifica unele practice evreiesti traditionale. Dintre aceste schimbari, acceptate si de iudaismul conservator enumeram cateva: renuntarea la portul obligatoriu al palariei, introducerea corurilor mixte si a muzicilor de orga, tratamentul nediscriminatoriu al femeilor la slujbe si accesul lor in functiile sinagogale, folosirea limbii vorbite local, inlocuind ebraica in serviciile divine, reducerea numarului zilelor de sarbatoare, etc.Ceea ce trebuie subliniat ca o caracteristica a religiei iudaice din perioada antica, precrestina si pana astazi este credinta in D-zeul nevazut, propovaduit de Moise si respingerea de catre Sinebriu a realitatii istorice a intruparii Lui Iisus Hristos si a venirii sale, ca trimis al Lui D-zeu, Mesia cel mai asteptat si anuntat de toti profetii, inclusive de regele David in Psalmi. Iisus a venit ca intemeietor al Legii celei noi, bazata pe iubire si iertare, nu pe vendeta, pe legea spirituala si nu a formelor care sunt legate intotdeauna de materialitate. Poporul evreu este socotit singurul popor antic care a avut inainte de crestinism o religie monoteista, desi astazi sunt dovezii ca si alte popoare la antichitatii au avut o religie care propovadua unirea sufletului, asa cum sunt popoarele scandinave si poporul roman, romani ca urmasi ai geto-dacilor, primii crestinatii datorita acestei spiritualitatii.Cunoscutul istoric evreu din Sec I d.Hr., Flavius Josephus(37-100) in lucrarea Antichitatil evreiesti XVIIIm 22 descrie intr-o maniera concise viata,obiceiurile si filozofia esenienilor, amintind si despre viata dacilor, a unora dintre ei cunoscuti prin sfintenie si care se numea *pleistoi* . Esenienii din Iudeea, traiau in grotele muntilor pustiului Kumran in Valea Iordanului si erau renunzati prin credinta lor. Manuscrisele ramase la ei au fost descoperite in 1947 de un copilandru beduin, in una din grotele stancilor, din apropierea Marii Moarte. Astfel s-a gasit in anul 1977 in 11 pesteri de langa Marea Moarta. Profetul Muhammad (Mohamed) care inlatura zeitatile pentru cultul lui Allah “D-zeu”, introduce sarbatorile, posturile si pelerinajele. Coranul il prezinta ca pe ultimul dintre profeti, cel care “pecetele siu”, inchide profetia, cu alte cuvinte cel care detine adevarul ultim. Profetul Muhammad, s-a nascut in Mecca in anul 570 d. Hr., si s-a remarcat din meditatii solitaire pe care le traia in cadrul unei grote de langa Mecca, unde dupa versiunea traditie asupra vietii lui, I-s-a aratat arhanghelul Gabriel cu unele profetii scrise, de neintele pentru profetul Muhammad, analfabet, o nestintinta marturisita direct ingerului, spre a se scaza ca nu le poate citi; dar la indemnul acestuia ca sa le priveasca cu atentie a reusit sa deschifice textul. Profetul Muhammad considera ca revelatiile sale provin direct din ceruri. Dupa moartea Profetului la 8 iunie 632, apoi Omar in 634-644, urmat de Othman 644-656, gineare al Profetului si Ali, varul lui Muhammad, o perioada in care incepe marea expansiune islamică. Desi foarte raspandit geographic, islamul are o continuitate cea lingvistica, data de limba araba.Orientari si secte dintre cele mai cunoscute:**SUNNISM-UL** este considerat ca o orientare majoritatea cca. 85% din totalul musulmanilor.**SHISM-UL** are ca principiu recunoasterei unui singur calif adevarat. Diferentele intre cele doua nu sunt mari de aceea sunt private ca cele mai apropiate de traditia islamică, fiind raportate la situatia celor doua biserici crestine, Orthodox si Catolicismul.**KHALIGISM-UL** ar desemna pria secta propriu-zisa a islamului avand ca motivatie tot legitimitatea clifului Ali negand-o nu numai in dispute ci chiar pe cale armate ramanand in istorie consmemata batalia de la Siffin iar protestatarii fac parte din ramura Omeyyada.**AHMADIYYA** este o secta originara din India, fondata de Mirza Ghulam Ahmed, cel care recunoaste profetia lui Muhammad dar are un cult deosebit pentru Iisus Hristos.**BABISM-UL** este o incercare de reformare a islamului siut **BAHA'I** o secta foarte la moda astazi si extinsa in ultima vreme in rabul europeilor, decadenta din Babism si fondata de Baba Bahai'ullah. Adeptii ei pleaca de la principiile morale, normale ale crestinismului cu acre cuceresc lumea, mai ales ca nu in ritual si cler, ci numai un comitet de admitere al resurselor numit baytu l-adl “casa justitiei”.**MUFTI(U)** este un termen provenit din araba, *mufti* “cel care prezinta o consultatie in materie de religie”, avizul acordat se numeste *fatwa* si este dat la solicitarea *cadiului* (*judecatorului*). In cointunitate musulmane minoritare, *muftiul* este considerat sef si comunitati respective. **CADI(U)** este un termen provenit din arab. *qadi(u)*”*judecator*”. Cadiul este abilitat ca, in conformitate cu legislatia musulmana,sa decida in toate problemele de legislatie civila si penala.lata de ce islamul nu cedeaza atat de usor in fata unor norme laice,straine vietii institutiilor,administrative si juridicem, bazate pe legea moral ace deriva din Coran.

Unitatea Bisericii Crestine traditionale,un deziderat al timpului nostrum. Zilele inceputului de mileniul al treilea,crestin,ne obliga la cateva observatii asupra Bisericii traditionale,privita in contemporaneitatea ca institutie afflata intre modernitatea lumii si cerinta ei de institutie atemporală, aistorica,mantuitoare a sufletului omenesc,acelasi in orice epoca istorica. Pe plan spiritual,cauzele trebuie cautate in multele greseli savarsite de cei ce trebuiau sa reprezinte institutia Bisericii, creata de Unul Iisus Hristos, Arhieul nevazut si conducatorul ei suprem, cu cele doua coordonate ale ei,coordonata atemporală sau cereasca si cea temporală,mundana, formata din toti crestinii,veniti in mijlocul ei ca sa adopte un mod de viata dupa modelul Intemeietorului, spre a se mantui,sens redat de termenul grecesc sotiria sau cel latin salus,-utis, “salvere”, “vindecare”.Scopul Bisericii este acela de a pune la indemana tuturor acelora care cer acest mare dar de curatie,vindecare,mantuire,devenita posibila numai prin Intruparea,Moarea si Invirea Fiul lui Dumnezeu,Iisus Hristos, prin care se restabileste starea de comunicare personala a fiecarui om, care crede in Iisus ca Unicul Fiu a lui Dumnezeu, ce s-a intrupat pt noi,spre a-L face

cunoscut pe Dumnezeu-Tatal, de la care priveste viata vesnica. Deplasarea accentului spre temporal, spre istorie, fie sub forma luptelor pt putere,prin suprematia economica si politica, manifestata cu perseverenta in cadrul Bisericii Occidentale, incepand cu sec VIII si culminand cu ruperea sau schisma, scindarea Bisericii crestine, unice si traditionale, ce a avut loc in primul secol al mileniului II, a adus Biserica mai bine spus o parte a ei, in mijlocul valurilor lumii, si prin concesiile facute sub forma de reforme, aceasta s-a "Lumit". In dorinta de a face dreptate Bisericii unite,episcopul Ioachimie Micu Klein ramane in exil 24 de ani, incepand din 10 decembrie 1744, neincetand sa prezinte memorii peste memorii, scrisori peste scrisori, fara sa primeasca vre-un raspuns, asa incat falmica Roma ii va fi mormantul, locul de veci, in care va adormi cu gandul la tara pe care o dorea parte componenta a Europei civilizate si libere.Nu a fost sa fie asta, fiind dupa Mihai Viteazu o alta jertfa, caci moare la 22 septembrie 1768, infometat si total izolat de familie si de credinciosii loiali din tara, carora le cerea in zadar ajutorul. Nu voi face nici o referire la problemele actuale pe care le pun aceasta dezbinare, devenita stare conflictuala, o separare total nejustificata astazi, care este privita ca necesitate doar dpdv temporal, mundan.Aceasta esenta caracteristica ortodoxiei, a conceperii Fiintei, o On, Iisus Hristos, datatorul de viata eterna, a fost descoperita de misticii altora confesiuni care au actionat in directia cunoasterii si trairii autentice in cadrul Bisericii rasaritene. Amintim carteaua Hristos in gandirea crestina rasariteana a lui John Meyendorff, si ideile sale, preluate din studiul terminologiei grecesti al SF Parinti, la care as mai adauga cartea Nostalgia ortodoxiei a parintelui Placide Deseille care, sub acest titlu sugestiv, nu face altceva decat sa caute originile ortodoxe, de necotestat al Apostolului.Acestia au o cultura crestina, nu stiu de Dumnezeu si nu au morală, iar cinismul nu cunoaste limite acolo unde incepe sa se manifeste un singur interes-banul cu orice pret.

Imperatul Justinian si dreptul canonic
primul imparat al imperiului Bizantim, ramanan in istorie k un demn continuator al lui Constantin cel Mare.
Nascut in 482 , moesia, orasul unde s-a nascut devenind un centru de cultura bizantina

Fapte remarcabile:

restabilirea ordinii in cadrul luptelor de ordin politic dar si cele de ordin religios.
Recucereste Mediterana, cu ajutorul generalilor si ministrilor precum : Belisarie si Naeses.
A alcautuit o comisie care avea ca scop redactarea a ceea ce s-a numit Codex Justinianus care aducea completari si era axat pe noua realitate,religia crestina.
A alta lucrare “ Codicele ” , co lucrare de decrete imperiale in 12 carti iar cea de-a patra “ Novele ” in care erau cuprinse noi legi ale lui Justinian

Date pt intelegererea legislatiei canonice:

canoane eccleziale= norme care privesc etica crestina , disciplina clerului, organizarea si defasurarea vietii nonahale toate fiind promulgata de sinodele ecumenice. Toate canoanele de acest tip reprez legislatia bisericeasca.

Pt dezvoltarea bisericii justinian are un merit aparte, de numele sau fiind legate cele mai multe bisericii cu o arhitectura deosebita. Una imp este basilica Ravenna in care predomina mozaicul iar un mazaic il infatiseaza pt justinian si curtea sa in culorii dominante aurii si nuante de verde si maron.

* Justinian a fost caracterizat prin credinta puternica pt Dumnezeu, cea mai mare virtute din care au decurs totate celelalte calitatii ale sale.

* 2 biserici care au atras atentia istoricilor:

- biserica Sf. Irina, inceputa de Constantin cel Mare si terminata de justinian.aici s-a tinut si Sinodul ecumenic 381, construita pe locul in care se aflau doua temple pagane
- biserica Blacherne , locul unde era cinstita Fecioara Maria

Cruciada a IV

Constantinopolul a fost capitala imp Bizantim din 11 mai 330 d.Hr. cand orasul devine Noua Roma , numita Constantinopol, dupa numele fondatorului ei, Constantin cel Mare.

Referindu-se la cruciada , Mircea Eliade o caracterizeaza ca unul din cele mai penibile episoade ale istoriei crestine. Distrugerile au fost asa de mari, incat au suspendat orice activ institutional normala, asa incat imprejurii alungati s-au intors la Niccea,incercand sa refaca sistemul sper a fi viabil pana la intoarcerea la Constantinopol, care a avut loc abia sub Mihail al VIII-lea. Acesta recucereste orasul si accepta un conciliu de unire intre greci si latini. Nerespectarea promisiunilor facute la conciliu precum si respingerea ideei de unire cu Biserica latina, promovata de urmasul sau la tron Andronic al II – lea, au facut imposibila realizarea acestui deziderat care,odata implinit ar fi oprit dezastrelul de la 1453. Prin cruciade, occidentali cunosc structura organizatorica speciala a Orientalui si se familiarizeaza cu islamul, dar si cu cultura orientala, recuperand in acest fel operale grecilor antici; se intarase economic si prin aceasta se consolideaza statul monarhilor cat si puterea si prestigiul papalitatii. Prin dezorganizare si jaf, cruciatii slabesc substantial Bizantul , pe plan eco si politic, deschizand astfel turcilor patrunderea mai rapida in Peninsula Balcanica.

Barbaria comportamentală a latinilor a starnit mania musulmanilor impotriva tuturor crestinilor incat a urmat o reactie dura de ura si de distrugere a numeroaselor biserici -primare care supravietuira , prin intelegeri si toleranta.

- Bazilica monumentala san Marco din Venetia este una din cele mai palpabile dovezi ale insusirii , prin jaf , a bogatiilor artei orfevariei si a pietrelor scumpe , aflate ca podoaba de mare pret in Catedrala Agia Sofia din Constantinopol.

Cruciada copiilor au avut o dimensiune eshatologica. Sopintaniteata cu care s-au grupat , atat in nordul Frantei cat si in Germania, copii de o vrasta frageda, cei mai multi saraci, care vin si se inroleaza sopantan , a impresionat puternic constientele adultilor si unii cronicari ai timpului au consennat evenimentul. Copii pornesc , in forma unor lungi procesiuni ce strabat localitatatile , cantand imnuri religioasa si marturisind cu sinceritate , direct la invariabila intrebare “incotro?”. Scopul lor era de a “ajunge la Dumnezeu”.

Acesta miscare ramane un simbol al autenticitatii sentimentului religios, al sacrificiului pe care acest sentiment il impune.

Cruciada asupra Constantinopolului , sf imp Bizantim

Multi dintre ortodoxi , dupa cele intamplate la Constantinopol in 1204 nu mai aveau incredere in Biserica, in calitate ei de institutie si nu doreau unirea. Prima reactie este miscarea eretica numita “bogomilism” care consta intr-o atitudine de respingere a autoritatii institutionale bisericesti sau laice , adeptii nu recunosc Vechiul Testament si explica intr-o maniera originala creatia . Noscoteau slujbele Bisericii, dar posteau trei zile pe saptamana si se socoteau crestini adevarati.

Nici in Occident situatia Bisericii , ca institutie , nu era mai buna , datorita rivalitatii dintre imparat si papa sau bogatia acumulata de acestia. Reactia a fost una autentica crestina, ce a determinat misarea franciscanilor, cai care au promovat saracii si care au adunat puturile sarace. Reactiile de protest , generate de inegalitatii si abuzuri se impultesc , incat ele sunt intalnile si in mediul universitar care devine promotorul noilor idei antireligioase. O reactie de revolta la Oxford , unde se naste o miscare de protest impotriva ierarhiei bisericesti , sub conducerea lui John Wycliff apoi condusa de Jan Hus, iar ideile sale ar fi fost axate mai mult pe caracterul national, pe lupta de idei cu privire la eliberarea Boemie de sub stapanirea germana.

Creeaza o putura de intelectuali cu vederi noi precum: Sf. Augustin,Martin Luther,profesor de teologie la Universitatea din Wittenberg, cel care isi formulaaza intenitile de revizuire a vietii Bisericii si a slujitorilor ei, intr-o lunga lista ce cuprindea 95 de puncte. Tezele sale se indeptau mai ales impotriva indulgentelor. Tezele lui Luther, au fost indreptate impotriva nemunaratelor abuzuri de acest fel care se faceau sub coperirea ierarhiei catolice. Desi a regretat acest gest spre batranete a renuntat la multe din formularile sale el este cel care prin discipolii sai deschide poarta tuturor ereziilor care se nasc in timp si care s-au intitulat mai tarziu *biserici crestine*.

Printre acesti discipoli ai protestanismului se numare si francezul Jean Calvin initiatorul unui protestantism mai rigid decat cel lutheran. Lucrarea de baza a lui Calvin nu se refera la institutia Bisericii , ci la religie, asa cum reiese din titlul lucrarii. Ideea de baza este aceea a suveranitatii lui Dumnezeu, singurul stapan al salvarii omului prin predestinare.

Predestinarea este notiunea teologica pe care o introduce cu sensul diferit si rezumat astfel: Decret etern al lui Dumnezeu privind sfarsitul ultim, salvarea sau damnarea eterna a creaturii umane, adica a individului. Biserica catolica organizeaza chiar din interiorul Bisericii o reforma prin care isi insuseste o parte a criticilor aduse si puse in circulatie de catre protestanti si incearca a delimitare si imbunatatire a sistemului. Un astfel de ordin este Societatea lui

Iisus , fondată de Ignatius de Loyola, societate cu principii morale noi care serveau Bisericii traditionale. Prin studiu și un mod de viață închinat sacră, adică sfinteniei, devine un luptător ce va milita pentru ordin și pentru credință în Biserica, aflată sub legea lui Iisus Hristos. Numele lui Iisus = cei doi i, din formă romanească provin din numele grecesc, Iisus pronuntare și redare grecească și Iesu în redare și pronuntarea latină.

Noul ordin iezuit nu este un ordin monahal ci este alcătuit din preoți și laici , cu o instrucție teologică și științifică remarcabilă, calitate care a dus la dezvoltarea unui număr mare de școli și universități iezuite în toată lumea.

Misionarismul agresiv a facut ca ordinul să fie interzis în multe state creștine, luptă dusa chiar de greco-catolicii din Transilvania în frunte cu Inocenție Micu Klein. În acest sens s-a marturizat corespondentul lui Inocenție Micu Klein, scrisă în limba latină , în timpul surghismului de 25 de ani. Un alt argument il avea în drama istorică Vlaicu Voda, scrisă de Al. Davila.

Biserica rasariteană, având o continuitate mistică, a înțeles că omul trebuie să gasească , în viațuirea lui vremelnică de la naștere la moarte, calea mantuirii lasată de însuși Iisus Hristos, întemeietorul vieții creștine, numit Mantuitorul. Cuvântul divin se află deasupra interpretărilor istorice ale liderilor spirituali, care își formează propriile biserici.

Prin neoprotestantismul se are în vedere să diviziarea unității naționale ai creștinilor, unită prin comunități de limbă „religie, tradiții și cultură. Mondializarea folosește sentimentul religios, convertibil la „NEW AGE”, curent religios difuz și multiform, creat în America spre sfârșitul anului 1970, eclectic și fără substanță, spre a disloca tradiția și cultura , socotite o predică importantă în realizarea acestui deziderat al guvernării unice , prin suprematie politica și economică.

Ortodoxia și catolicismul, reevaluare și reconciliere

Reconcilierea a început prin ecumenismul prezent mai întâi în viața Bisericii , manifestat în mod special în cadrul sinodelor care au avut în totdeauna determinanță ecumenică.

Sanctitatea Sf Ioan Paul al II-lea a reliefat valorile teologice , spirituale , liturgice și culturale ale lumii ortodoxe, necesare omului contemporan și misiunii Bisericii într-o lume secularizată și total desacralizată. Scopul Bisericii este acela de a descoperi oamenilor modul de viață prin care să se aplice sfintenie, prin iubire și viață curată, după normele fixate de Iisus în Noul Testament. Prin respectarea Legii celei Noi devenim fii ai Tatălui prin Fiul sau , Iisus Hristos, devenit Om sau Fiul al Omului, ramanand însă Dumnezeu. Ignorarea acestui mare adevar a dus la maximizarea persoanei umane.

Modernizarea Bisericii Apusului s-a legiferat la 2 Concilii de la Vatican:

Vatican 1 , s-a numit Conciliu ecumenic din 8 decembrie 1869- 18 iulie 1870, la Catedrala Sf. Petru din Roma

Vatican 2 , s-a numit al 2-lea Conciliu ecumenic, înținut în 4 sesiuni, având loc în aceeași biserică. Scopul acestui Sinod a fost de înnoire a Bisericii sau punerea de acord cu lumea modernă.

Prin acest Conciliu s-a confinsit sacrificarea atemporalului divin în favoarea temporalului, a omului spiritual în favoarea omului ce aparține în exclusivitate lumii

Carol cel Mare și cultura Renasterei carolingiene.

Continuând eforturile facute de tatăl său , fiind crescut și educat în spiritul acumuralui cultural spirituale , Carol cel Mare își da seama foarte repede de ignoranța care domnește, în mare parte în Biserica.

Prima decizie luată este aceea de a educa și instrui întregul cler în vederea îmbunătățirii vieții religioase. De educație și instrucție mai beneficiau și laicii. Misiunea culturală era axată pe coordinate latine, în care erau cultivate și studiile elenistice. Interesul pentru cultura latină era direcționat și manifestat spre domeniul teologic, al științelor, dar mai ales dreptul roman și canonice. Misiunea, numita și Renastere carolingiană, a fost inițiată și condusă personal de suveranul fiind prezentă în cadrul tuturor manastirilor și în mediul legal direct de curte, cuprinzând practic toată aria regatului franc. Carol cel Mare avea o preocupare deosebită în a forma un cleric instruit pentru toate fete sale ecclaziastice, oameni care să poată fi în același timp și funcționari bine pregătiți ai cancelariilor regale, ai instituțiilor ecclaziastice și ai administrației statale.

Principalele directii ale acestei misiuni statale

Principalul ei scop a fost cel ecclaziastic , urmărindu-se cu precadere aspectele generale ale Bisericii, în primul rând Liturghia , teologia și dreptul canonice. Un alt aspect al Renasterei îl constituie Biserica care a format obiectul unei reforme initiate de un imparat, în urma constatării absentei unor criterii valabile pentru toți. Era recunoscută o colecție de canoane autentice, cuprinzând lucrările tradiționale din greacă și lată de către Dionisie Exiguu, numită Dionisiana.

Nici dreptul civil nu a fost uitat de reforma carolingiană, astăzi încă dreptul roman continuă să fie studiat în centre ca Bologna, Ravenna și Pavia, unde se alcătuiau , ca și dreptul canonice, culegeri clasificate metodice, spre a putea fi utilizate consultate.

Cultura Renasterei carolingiene a fost în principal în latină și creștină. În această perioadă s-a impus un tarilă occidentală sau latină uniformă și relativ coerentă, datorită studiului gramaticii și literaturii și a folosirii ei în Biserică și în administrația Imperiului. Vocabularul uzuwal al limbii s-a imbogătit , au apărut gramatici în limba latină și acum mijlocul oficial de comunicare.

Caracterizând cultura acestei epoci și de definiție prin interesul pentru narativă istorică sau hagiografică. Literatura hagiografică are în vedere edificarea moral-religioasă a cititorului prin punerea în lumină a fondurii unor biserici sau abatii. Poezia a avut și ea un caracter religios, fără să atingă un nivel de strălușire asa cum au facut-o imurreni.

Nu pot fi ignorate nici lucrările cu caracter didactic și domeniul filologiei și al științelor. Dominante sunt mai ales studiile de exegese teologică și comentariile biblice ale autorilor, Maurus și Lupus Servatius fiind niste adevarati encyclopedisti.

Scriptoria și bibliotecile

Pentru a caracteriza renasterea carolingiană după organizatoric este gruparea activității intelectuale și artistice în incinta manastirilor, manastiri care erau răspunzătoare și de organizare a educației și a invatamantului. Printre biblioteci renumite ale Imperiului se numără cele ale manastirilor Corbie, Saint Riquier și Flury în Franță, Babbio și Montecassino în Italia , Lorsch, Fulda și Richenau în Germania , cea mai bogată bibliotecă fiind cea din Flueda în care se aflau cca 1000 vol. Abatele manastirii Flueda era Magnentius Hrabanus Maurus, apreciat ca savant al timpului său cu o bună pregătire teoretică, cunoscut colaborator al imparatului la cerea caruia a reușit să fondeze biblioteca.

Bibliotecile manastirilor excelaau în opere destinate pregătirii monahale , carti liturgice și de patristică, în mod special cele ale Sf. Parinti: Augustin, Ambrosie , Origene,

Ieronim, Ioan Hrisostomul, Grigorie cel Mare. Nu lipseau operele de capatai ale antichității latine precum și numeroase scriri ale primelor secole d.H. Ordinea și importanța cartilor era indicată de către curtea lor , pe primul loc fiind cele teologice, apoi cele istorice, juridice , tratatele de gramatică și de prozodie , manuale de retorica și dialektica, operele clasiciilor latini, opere de geografie, aritmética și medicina.

Scriptoria = termenul ce desemnează tot ceea ce serveste la scrierile , indică locul , încaperea unde se facea aceasta operă.

Circulatia manuscriselor se facea anevoios, imprumutul de la un centru la altul era dificil, avand in vedere lipsa de siguranta a calatorilor, precum si ilizibilitatea manuscriselor. A aparut necesitatea ca scrisul sa fie mai ingrijit, clar, cu majuscule.
Minuscula carolingiana= tip de scriere cu spatiu intre cuvinte si spatiu mai mare intre fraze, ceea ce ii dadea un plus de claritate. Acest tip de scriere se raspunde in tot Imperiul de Apus si se va numi "carolina"

Introducerea Liturghiei in limba slavona.

Nu se poate fixa cu certitudine data introducerii culturii slavone in cultura romaneasca, totusi se poate vedea, pe baza documentelor slavone, de sfarsitul secolului al 11-lea inceputul secolui 12. pt a definii caracterul acestui limbii de cult si de cancelarie trebuie facute cateva precizari legate de promotorii acestei culturi.

Cultura crestina a patrunz mai intai pe teritoriul Serbiei si al Bulgariei, fiind adusa din Macedonia de cei care vor fi numiti Apostolii slavilor, fratii Kiril si Metodie. Acestia au introdus si alfabetul grecesc adaptat la structura fonetica a limbii slave cu sunete specifice. Kiril devine profesor de filosofie, dar se retrage impreuna cu fratrele sau in manastirea Olimp, unde au studiat noua limba a celor ce trebuiau crestinat. Numeroase lucrari traduse din greaca in slavona de catre Metodie: Nomocanon, Patrie si Cugatariile la Evanghelie.

In lumea crestina de la Dunare , era inca puternica reminiscenta ariana. In Dobrogea locul unde au fost descoperite inscriptii in limba greaca datand din sec 10 si 11.

Aici s-a gasit o organizare social politica si culturala deosebita, aflata sub influenta modelelor si a struc.bizantine, datorita relatiilor constante inca din antichitate, fiind vb de coloniile grecesti. Inscriptiile crestine din aceasta zona arata in mod clar utilizarea celor 2 lb de cult, latina si greaca.

Cu termenul slavon denumim limba de cult si de cancelarie in tarile romane, deoarece este o lb mult diferita de cea a slavilor, chiar si a celor din sud, limba slavona avand numeroase elemente romanesti. Numerosi termeni romanesti raman termeni de origine latina sau greaca. Aceasta lb castiga teren atunci knd devine lb de cult rasaritean sau ortodox, utilizata in Bisericile care au ramas fidele Romei

Slavona vb sau scrisa in tarile romane poate fi departajata in 2 entitati de lb:slavona romaneasca si slavona pura care vor contura cele 2 tipuri de texte: texte slavone copiate sau tiparite in tarile romane

texte originale in slavona romaneasca, scrisa in cancelariile romanesti.

Din prima categ: Psaltirea , Apostolul, Liturghia si Evangheliarul de la Putna.

Sec 15-16 sunt bogate in literat relig bizantino-slava, cele mai vechi si mai bune copii ale literat bulgare si sarbe medievale, se gasesc in manuscrisele slavo-romane, depozitate in Biblioteca Academiei Romane

Tarile Romane si cultura slavona.

Biserica si administratia sunt obligate sa promoveze aceasta lb. Lb slavona romaneasca a fost cercetata pe baza a 3 cancelarii:

cancelaria din tara romaneasca

cancelaria din tara moldovei

cancelaria din tara transilvaniei.

Cercetarea textelor vechi romanesti pun in lumina puritatea credintei , modul in care ea a fost pastrata de crestini, prin folosirea si respectarea riguroasa a Canoanelor insirute in Pravila

Dpdv al culturii crestine, imbracata in haine slavone, care a dominat sec 14,15,16, prin activ febrile ale tipografiilor raspandite pe teren romanesc, trebuei subliniata imbogatirea lb literare, in formare, prin inmultirea sinonimelor ce se fixeaza in lb, dat dubletului slav care este intalnit in textele vechi, alaturi de termenul latin, grecesc sau autohton.

Ca literat.cu caract.laic trebuie amintita cea mai importanta opera cu caract educativ moral-crestin a lit de lb slavo-romane" Invataturile lui Neagoe Basarab catre fiul sau ,Theodosie".

Nr textelor tiparite erau foarte rare, mai ales in perioada in care Tarile Romane au preluat opera dificila de tiparire a cartilor de cult si a celor auxiliare, necesare spatiului ortodox.

Schisma din anul 1054.

Schizma= rupere desfacere separare

Cauzele documtice au aparut timpuriu fiind marcate de dispute si momente tensionate precum:
sinodul al 4 lea ecumenic , desfasurat la Calcedon in 451, care atesta o recunoastere a Patriarhiei de la Constantinopol, supranumita a 2-a Roma.
Rivalitatea dintre cele 2 Rome divine publica si oficiala, existand dispute in planul ideilor

acceptarea de catre sinodul local, cu sensul de non-ecumenic, din Toledo in 598. Gravitatea nesupunerii Occidentului a marit separarea doctrinica.

Centralismul papal , formulat de papa Nicolae I

Patriarhul Fotie este implicat si in criza care s-a numit criza lui Fotie, provocata de patrunderea misionarilor catolici in Bulgaria. In 879 880 are loc un alt sinod la Constantinopol care poate fi socotit ecumenic, prin participarea delegatiilor papali, cel care il va recunoaste pe Fotie patriarch; un sinod ramas in istoria Bisericii cu caracterul sau ecumenic, de conciliere intre Apus si Rasarit si de incercare de restaurare a unitatii Bisericii.

Alte cauze ale rupturii sunt cele legate de dezvoltarile diferite, petrecute in societatea feudală occidentală in sec 11, 12 motivate prin crestinarea tarzie si instabilitate politica.

Dupa ruptura declarata intre Roma si Bizant in Occident are loc o reorganizare si o intensa colaborare intre societatea laica si cea eclesiastica in vedere a intaririi dpdv economic, o repopulare a oraselor

Ordinul monahal intemeiat de Robert de Molesmes in 1098 este gazduit in abatia din Citeaux ca o ramura reformata a manahismului benedictin, abatia dand numele ordinului nou infiinit St Bernard de Clairvaux.

Arhitectura abatiilor si a bisericilor din interiorul lor se caracterizeaza printr-o functionalitate exemplara , fiind sobre ,si cu spatiu prevazute pt a face fata tuturor cerintelor.

Noile ordine monastice vor depune si mai mult zel pragmatic pt consolidare autoritatii castigate prin schizma din 1054.

Simonia= un termen provenit de la numele lui Simon Magul cel care a oferit Apostolilor bani spre a dobandi har adica putere de la duhul sfant.

Termenul s-a patrat pt a definii acest act condamnabil.

Aspectul dualitatii puterii institutionale a marcat inceputul unei lupte intre cele 2 puteri rege si papa. Spiritul pragmatic si razboinic a facut posibila nasterea pelinajului in locurile devenite sfinte deplasari transformati apoii in cruciade.

Prima cruciada este cea prin care se eliberaea in 1099 Ierusalimul de sub turcii seleucizi. Pelerinajele aduc cu sine renasterea comertului pe suprafete ce cuprindea distante mari, un pas castigat de expansiunea economica. Pt protectia pelerinilor se nasc ordinele cavalerestii numiti Cavalerii Templului.

Acestia devin o putere ecilara datorita abuzurilor si multor fara de legi ordinul templierilor este desfiintat. In fata unei expansiuni si agresiuni in fata creștinatului va aparea o noua grupare creștina-Cavalerii Teutoni. Acestia vor fi folositi in raspandirea ideilor dominatoare ale bisericii catolice, dar mai ales pt fixarea domintiei politice Occidentale. Actiunea teutonilor se desfasoara pe planuri ec., politice dar si prozelitism catolic. Prin scopurile deturante si total secularizante ordinul va fi desfiintat.

Pe fundalul luptelor intre regi , imparati si papi pt suprematia politica se va fixa oligarhia k forta dominatoare.

Sfarsitul civilizatiei greco-romane- constructie verbale ce vrea sa inseamne sfarsitul Imp Roman..

Statul Roman a cunoscut cea mai puternica organizare sociala pe care a relizat-o omenirea in societatea arhaica. Aceasta a fost determinata de variatatea si importanta regiunilor stapanite. Din legenda intemeierii Romei istoria retine doar 7 regi: Romulus, Numa Pompilius, Servius Tullius, Tarquinius Superbus. Intemeierea republicii si cucerirea Italiei s-a facut in timp indelugat prin razmerite si razboi, victorie posibila prin introducerea soldei pt soldati si tinerea lor permanenta in armata , inzestrarea acestora cu arme si tactica militara.

Cuceriri succesive: Sicilia, Sardinia, Catargia ,Grecia,Asia,Spania.

Aglomerarea bogatilor prin prazile de razboi fac din cetatea Romei o Roma opulenta care isi schimba obiceiurile , adancindu-se prefacerile sociale negative ducand la razboiile civile.

Are loc o inflorire a Imp sub Flavius Vespasianus, cel care reinviei modul de viata din timpul lui Caligula si Nero. Generalul Ulpianus Trajanus cucereste Dacia si o colonizeaza atigand apogeul civilizatiei romane, dupa care incepe declinul.

Marcus Antonius este cunoscut ca cel mai starlucti imparat ,prin calitatile sale intelectuale , fiind un distins filosof si carturar care sprea fi un model desii nu era luptator, stateau in fata oastei si isi gasesc sfarsitul intr-un castru din cetatea Vienei.

Cu Constantin cel Mare incepe o noua epoca a Imp care va fi numit Imp Roman Bizantin. Primul lucru pe care acesta il face este mutarea capitalei de la Roma la Bizantin. Imp Roman si-a impus in provinciile cucerite sistemul institutional, cu o excelenta organizare a orasului administrativa si juridica. Prin excelenta militara si expansionista Roma a fost preocupata de rezolvarea administrativa a dominatii teritoriilor ocupate. Viata religioasa impunea si aici constructia templurilor.

Elenimul si filosofia precrestina

Semnificatiile termenului elenism:

particularitatiale nationale ale poporului grec(lb, cultura, obiceiurile)

ceea ce constitue particularitatea lingvistica a idiomaticului elenic

in arhitectura , stilul ce s-a dezvoltat in Germania si in alte tari ce au dorit o rememorare a formelor antice grecesti

in filosofie dominante spirituala impusa prin mari filosofi,prin Platon si Aristotel.

Elenism=pp un mod de viata deosebit pe care il cauta oamenii cu o anumita educatie spirituala. Printre acestia se numarau numerosi iudei din Alexandria care cauta sau religie monoteista care cinstea un D-zeu adevarat nevazut si necunoscut.

Aceasta ii determina pe iudei sa-si indrepte atentia spre filosofia greaca prin care se facea cunoscut un nou spirit ce cauta o alta motivatie a ordinii lumii. Aceasta cautare a esentiei divine prinde viata prin cei 2 mari filosofi Platon si Aristotel.

Platon =nascut la Atena, va porecliti plato, deoarece avea o frunte inalta, plata si piept lat. Dintre lucrările sale cele mai comentate sunt: Parmenide, Theaitetos, Sofistul, Omul politic, Dialogurile logice si Republica.

Noica afirma despre lucrarea lui Platon, Republica:

Platon nu-si propune sa ofere un tip ideal de stat, ci un tip ideal de om

Dialogul a fost scris nu pt omul politic ci pt om in general

Desordinea cronica a societatii tine de dezordinea interioara a individului

Ce trebuie retinut din opera lui Platon este rolul acestuia ca anume formarea omului prin cunoastere.

“Argumentatiile in jurul lui Unu si a celorlalte decat Unu”, dialog care se incheie cu ideea ca unul adica ideea suprema, creatorul nu este , atunci nimic nu este. Platon identifica sufletul cu o forta activa , care in unire cu corpul are 2 forme de manifestare:- 1 divina, rationala si neperioritatea alta rationala animala.

Platon credea ca prin realizarea tuturor actiunilor in completa conformitate cu ratiunea si ideile divine se nasc virtutea, manifestata prin prudenta, curaj, moderatie si justitie.

Influentat de Platon este Plotin, filosof mistic, care in lucrarea sa Eneade considera ca menirea omului este aceea de a urca din nou ,din pantă decadentei in care se afla, sa caute drumul inapoi, nu numai dupa moarte sa se uneasca cu D-zeu, ci si in viata terestra printre purificare. Inceputul decadentei de tip superior se cheama Omul, exedrat privat cu creativitatea divine, isi are punctul de plecare, conform viziunii crestинe in caderea lui Adam, izgonirea sa din Eden, datorita neascultarii dumnezeu.

Simbolul luminii lui Plotin: starea de extaz pe care o dobandeste are loc in stralucirea unei lumini trandcentente, un interval de timp.

Lumina ca si libertatea adevarata, o dobandesti numai daca esti in Iisus Hristos, putere ce te poate face liber cu adevarat caci El este singurul vietii vesnice. Aceasta este esenta crestinismului si puterea lui creatoare